

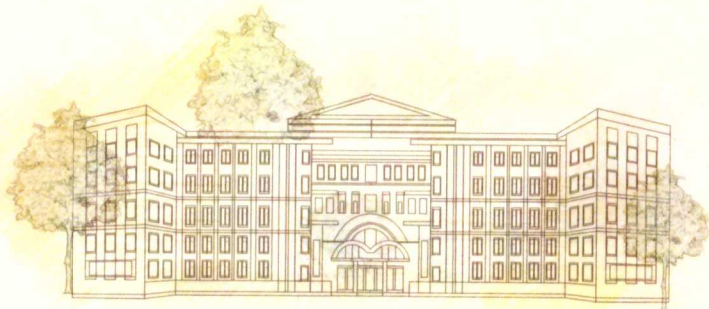
Міжнародний гуманітарний університет
Факультет лінгвістики та перекладу

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ:
СУЧАСНІ НАУКОВІ ДИСКУСІЇ

Одеса | Україна
24-25 березня 2017 року

УДК 80(063)
ББК 80я43

А 43

ЗМІСТ

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМПІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Голова організаційного комітету:

Ступак І. В. – доктор філологічних наук, професор, декан факультету
лінгвістики та перекладу МІУ

Члени організаційного комітету:

Зайцева К. Б. – кандидат філологічних наук, доцент;
Морозова І. Б. – доктор філологічних наук, професор;
Мартинюк О. А. – кандидат філологічних наук, професор;
Міхальціо А. О. – кандидат філологічних наук, доцент;
Морошану Л. І. – кандидат філологічних наук, доцент;
Образцова О. М. – доктор філологічних наук, доцент;
Петлюченко Н. В. – доктор філологічних наук, професор;
Рижих В. І. – кандидат філологічних наук, професор;
Таланова Л. Г. – кандидат педагогічних наук, доцент;
Таранець В. Г. – доктор філологічних наук, професор.

А 43 **Актуальні проблеми філологічної науки: сучасні наукові
дискусії:** матеріали міжнародної науково-практичної конференції,
м. Одеса, 24-25 березня 2017 року. – Одеса : Міжнародний гуманітарний
університет, 2017. – 140 с.
ISBN 978-966-916-268-7

До збірника матеріали конференції увійшли тези доповідей, які стали предметом
обговорення учасників міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні про-
блеми філологічної науки: сучасні наукові дискусії», що відбулась у м. Одесі
24-25 березня 2017 року в Міжнародному гуманітарному університеті.
Матеріали конференції можуть становити інтерес для наукових працівників, ви-
східних студентів вищих навчальних закладів, а також для всіх, хто цікавиться сучас-
ним станом та перспективами розвитку філологічної науки.

ISBN 978-966-916-268-7

© Факультет лінгвістики та перекладу
Міжнародного гуманітарного університету, 2017

УДК 80(063)
ББК 80я43

НАПРЯМ 1. УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Жанрові та композиційно-сюжетні особливості повісті
«Безіменні плугатарі» Івана Садового

Клейменова Т. В.6

Культура мовлення сучасного студента: антистикет чи формування сленгу?
Марку Е. О.11

Навчальний заклад очима студента: структурно-семантичний потенціал
концепту в текстах українського інтернет-журналу

Серебрянська І. М.15

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

Українська історія як джерело літературної творчості Олександра Довженка
Троша Н. В.17

разное віру в істинність магічного та чудесного. І за цим магічним постануть підтексти, декодування яких відкривають істинні смисли творів Г. Гарсія Маркеса.

У свою чергу огляд природи магічного у творчості Г. Гарсія Маркеса, крізь призму якого постануть імпліцитні смисли, значно доповнює та уточнює природу підтексту, теорія якого знаходиться в стані активного розвитку, і саме в цьому і полягає важливе значення розглянутої проблеми для літературознавства, і відкриваються нові перспективи у вивченні творів письменника.

Список використаних джерел:

1. Земсков В. Б. Габриэль Гарсиа Маркес : Очерк творчества. – М. : Худож. лит., 1986. – 222, [2] с.
2. Мартин Дж. Габриэль Гарсиа Маркес : Биография / Джеральд Мартин ; пер. И. П. Новоселцкой. – М. : СЛОВО / SLOVO, 2011. – 624 с., 24 с. ил.
3. Писатели Латинской Америки о литературе / под ред. В. Кутейшиной ; перевод с испанского, португальского и французского. – М. : Радуга, 1982. – 397, [3] с.

НАПРЯМ 4. РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ

ПРОБЛЕМА СУБ'ЄКТА МОВЛЕННЯ В СИТУАЦІЇ ІНТРАСУБ'ЄКТНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Аніщенко І. М.

викладач кафедри іноземних мов

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

м. Хмельницький, Україна

Загальна тенденція гуманізації наукового знання сприяла усвідомленню лінгвістами того, що аналіз мовних явищ та фактів не може бути об'єктивним без уваги до творця мови – людини (Н.Д. Арутюнова, Е. Бенвеніст, В. фон Гумбольдт, Ю.М. Караулов, О.О. Потєбня). Саме тому сучасна мовознавча парадигма концентрує свою увагу на дяді «людина-мова». При цьому значна увага зосереджується на суб'єктах мовлення.

На думку лінгвістів, до категорій, що характеризують суб'єкта мовлення, належать: локалізація мовлення, що окреслює факти в напрямку «я – тут – зараз»; модальність диктуму (реальні знання суб'єкта про об'єкт), яка передає відношення повідомлення до дійсності з погляду мовця; модальність модусу (оцінка суб'єктом дистальних знань, їх емоційне сприйняття (Зуєва Э.В., Селиванова О.А., Шинкарук В.Д.), що виражає знання, воно та почуття мовця стосовно факту висловлювання; оцінка з позиції мовця; емотивність, що відображає почуття, які викликає в мовця те, про що йдеться у висловлюванні; дистанційність, під якою розуміють ступінь зацікавленості мовця в тому, про що повідомляється (Гак В.Г.).

Численні філологічні теорії по-різному обґрунтовують поняття суб'єкта оповіді. Г. Винокур чітко вказував на те, що будь-яке мовлення обов'язково передбачає відомого суб'єкта мовлення, тобто особу, яка це мовлення продукує. Навіть у випадку, коли в тексті немає зовнішніх ознак, що вказували б на ту особу, яка створює акт мовлення, за текстом вона все одно є зрозумілою. Цю ж думку розвивала М.П. Брандес коли

стверджувала, що будь-яке висловлювання має свого автора, не існує мовлення, яке ніхто не виголошує, воно завжди пов'язане зі суб'єктом мовлення. Цим суб'єктом мовлення з боку того, хто сприймає, у прозі і є образ автора-оповідача» [6, 143].

У мовознавчих концепціях ХХ століття велике значення відводиться переосмисленню ролі автора як суб'єкта творення художнього тексту. Так, наприклад, у концепції О.О.Потебні читач стає співтворцем і співінтерпретатором твору. Твір, у свою чергу, не тотожний авторському задуму, а залежить від його засвоєння читачем.

За В.В. Виноградовим, образ автора – це не простий суб'єкт мовлення, частіше за все він навіть не названий у структурі художнього твору. Це – концентроване втілення суті твору, ідейно-стилістичний фокус цілого. Образ автора не є рівноцінним особистості письменника, це про-дукт свідомої естетичної і художньої творчості [3, 240].

М.М. Бахтін у своїх роботах розрізняв автора-творця, який є «конститутивним моментом художньої форми», й автора-людину, який «ото-тожнюється з етичним, соціальним проявом життя» [1, 12-14].

Постмодерністичні теорії виходять із засад постструктуралізму. У загальнотеоретичному плані постструктуралісти проголосили смерть суб'єкта, що в науковій літературі виплило в поняття смерті автора. Ідея смерті автора вперше виникла в структуралізмі (Ж. Лакан), а потім перейшла й на постструктуралізм (М. Фуко, Ж. Дерріда). На думку Ж. Дерріда, хибно вважати, що суб'єкт володіє чимось, що б його виставило в окремий центр, насправді, суб'єкт складається з нарративних моделей, які в певний спосіб сприймаються ним як щось індивідуальне [6, 147].

Оскільки суб'єкт спричинює ментальні та комунікативні процеси, осмислене дійсність, реалізовує «єготворчу діяльність» на номінативному, предикатному та ауторференційному рівнях мови, то саме йому відводять центральне місце в організації комунікативних актів [4, 3-9]. Взаємодієносини між комунікантами, розподіл комунікативних ролей, кількість учасників, їх актомовленневий статус визначається насамперед типом комунікації (масова, інтра-суб'єктна, інтра-суб'єктна).

Метою нашої статті є спроба привернути увагу дослідників до проблеми суб'єкта мовлення в ситуації інтра-суб'єктної комунікації. Посилений інтерес до комунікативного аспекту тексту, який розглядає особли-

вості мови з позицій урахування особливостей використання мови в актах мовленнєвого повідомлення, виводить дослідження суб'єкта оповіді у комунікативно-прагматичну площину.

Н.А. Романішин визначає інтра-суб'єктний мовленневий акт як акт мовлення, у структурі якого наявний лише один учасник: для якого хара-ктерне одночасне виконання ролей мовця і адресата [7, 56].

Аналізуючи лінгвістичні моделі комунікації, важливо розмежовувати лінійний і нелінійний підходи до їх будови. У цьому плані показовими є дві моделі комунікації: лінійна (монологічна) модель Р.Якобсона і нелінійна (діалогічна) модель М.М. Бахтіна. Функціональний аналіз мови у моделі Р.Якобсона поданий з позиції одного мовця, повідомлення якого повністю залежить від його інтенцій і передаються в одному напрямі. Шість функцій мови (референційна, поетична, фактична, металінгвальна, емотивна, конативна) відповідають тому, що Р.Якобсон називає «конститутивними чинниками вербальної комунікації». А вже коли адресант передає повідомлення адресату, це вимагає коду, контексту і контакту [8, 306-330]. Модель комунікації М.М. Бахтіна принципово інша: тут будь-яке висловлювання водночас скероване і вперед, на слухача, немовби передбачаючи майбутню відповідь, і назад, на попереднє висловлювання, будучи відповіддю на нього. Висловлювання набуває смислу лише у контексті, конкретний час, у конкретному місці, тобто воно хронологічне. [1, 245-280]

Отже, у системі автор-текст-читач засвідчено функціонування складної системи діалогічних взаємозв'язків суб'єкта мовлення, основним композиційним способом оформлення яких у тексті є діалогічність. Досягають часто діалогічність ототожнюють із комунікативною функцією мовлення. Як наслідок, існує думка, що мовленнєва діяльність ізольованого індивіда не є комунікативною, оскільки існує поза реальним міжособистісним спілкуванням (Аврорін О.І., Кочкарова З.К., Леонт'єв А.А., Кондаков І.В.).

Однак на сьогоднішній день поняття комунікації не пов'язується із ситуаціями спілкування чи типовими виконавцями, а розглядається як міжсуб'єктна взаємодія, що може набувати різних форм за рахунок поліmodalності суб'єкта комунікації [7, 67]. Комунікативність розуміється як інтегральна категорія мовленнєвої одиниці, «що полягає у здатності виражати і повідомляти (з розрахунку на сприйняття конкретним чи потенційним адре-

сатом) визначений, відносно завершений інтелектуальний і/або емоційний зміст, і не просто відображати реальну дійсність, а передавати певне судження про неї» [5, 25]. Доречно буде згадати слова Е. Бенвеніста, який писав: «Будь-який акт висловлювання експліцитно чи імпліцитно звернений до когось, постулює наявність співрозмовника: ... характеризується підкресленням зафіксованого у мовленні ставлення до партнера, незалежно від того реальний він чи уявний, індивідуальний чи колективний» [2, 314-316]. Ми повністю підтримуємо позиції тих авторів, які визнають за інтрасуб'єктивним мовленням здатність виконувати комунікативну функцію (Вінокур Т.Г., Гришина О.М., Каган М.С., Карпенко Е.П., Кучинський Г.М., Сергеева Ю.М., Якобсон Р., Романішин Н.І.).

Зуважимо, що термінологія учасників акту спілкування в науковій літературі є досить розгалуженою, залежно від вихідних засад наукового аналізу. Так, Т.М. Дрідзе в лінгвопсихологічних дослідженнях користується термінами «реципієнт», «приймач»; у роботах Л.А. Кисельової з прагматичності – адресат, у соціолінгвістичних дослідженнях Р. Белла учасники поділяються на того, хто говорить (Відправник, Адресант), і того, хто слухає (Одержувач, Публіка, Адресат); Х.П. Грайе використовує терміни «учасники взаємодії», «мовці», «співбесідники», «мовець» і «слухач», не протиставляючи мовленнєві реакції мовця й адресата [6, 143]. Ми, велід за Н.І. Романішин, користуємось термінами, які, на нашу думку, найбільш адекватно відображають особливості антропоментної моделі інтрасуб'єктивного мовленнєвого акту: мовець, адресат, реципієнт. Формально, інтрасуб'єктивний мовленнєвий акт здійснюється однією особою, а відтак – не розрахований на сторонню рецепцію. Реципієнтом власного висловлювання є сам мовець. Однак мовець не завжди є реципієнтом чи адресатом власного мовлення, а адресат не завжди є його реципієнтом. Людина може будувати своє висловлювання так, наче поряд знаходиться співрозмовник, конкретний чи потенційний, може звертатись до себе від імені іншого [7, 124].

«Wife!... there's my father!... sitting in the bed there! And he's weeping... as though his heart would burst!... I'll run for a doctor... for a towel... for a priest... for a good fairy... I won't rest it!...» (Barthelme D. Sixty Stories).

Н.І. Романішин вирізняє два рівні структурної побудови в рамках моделі інтрасуб'єктивного мовленнєвого акту: «рівень рецепції» і «рівень адресації», кожен з яких має свої кількісні і якісні характеристики

[7, 98-116]. Рівень рецепції представлений одним учасником (суб'єктом мовлення) і визначає замкненість комунікативного процесу на самому мовцеві. Рівень адресації представлений двома і більше учасниками комунікації, визначає прагматичні смисли мовленнєвого твору.

На різноспектральну спрямованість інтрамовленнєвих дій вказує і О.Я. Кузько. Спектр «всередину» передбачає, що висловлювання мовця спрямовується до самого себе, свого ідеального «Я», як об'єктивізованої сторони свідомості, з якою можна вступити в діалог; спектр «назовні» вказує, що мовленнєво-мисленний процес орієнтований на будь-яку іншу особу або предмет дійсності [5, 41-43].

Отже, поняття комунікативно-прагматичного суб'єкта мовлення є самопрезентацією індивіда у ситуації мовлення стосовно ситуації дійсності, структура якої експліцитно чи імпліцитно кодується формальними засобами мовної системи.

Список використаних джерел:

1. Бахтин М.М. Естетика словесного творчества / Михаил Бахтин. – М.: Просвещение, 1979. – 367с.
2. Бенвенист Э. Общя лингвистика / Э. Бенвенист. – М.: Прогресс, 1974. – 447 с
3. Виноградов В.В. О теории художественной речи / В. Виноградов. – М.: Высшая школа, 1971. – 240с.
4. Гуреев В.А. Проблема субъективности в когнитивной лингвистике / В.А. Гуреев // Известия РАН. Серия литер. и яз. – 2005. – Т. 64, № 1. – С. 3-9
5. Дискурс іноземномовної комунікації/ [Бехта І.А., Полужин М.М., Олуй В.М. та ін.] під ред. К.Я. Кузько. – Львів.: ЛНУ ім. І.Франка, 2002. – 496с.
6. Семенов В.Я. Внутрішнє мовлення: лінгвістичні аспекти інтерпретації української художньої прози ХХ століття / В.Я. Семенов: Дис. канд. філ. наук. – К, 2006. – 185с.
7. Романішин Н.І. Структурні, семантичні та комунікативно-прагматичні особливості інтрасуб'єктивних мовленнєвих актів / Н.І. Романішин: Дис. канд. філ. наук. – Львів, 2003. – 187с.
8. Якобсон Р. Лингвистика и поэтика / Р. Якобсон // Структурализм «за» и «против». – М.: Просвещение, 1975. – 214с.